Regina Lašakevič
Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: r.klukowska@uwb.edu.pl
ORCID: 0000-0001-8997-5135

Stanislav Pilžys
Uniwersytet w Białymstoku
e-mail: s.pilzys@uwb.edu.pl
ORCID: 0000-0002-2282-4049

DOI: 10.15290/oes.2025.04.122.18

MŁODE OSOBY NA RYNKU PRACY LITWY: ANALIZA ZALEŻNOŚCI MIĘDZY WYKSZTAŁCENIEM A BEZROBOCIEM W LATACH 2004–2024[1]

Streszczenie

Cel | Celem badania jest ocena zależności pomiędzy poziomem wykształcenia a stopą bezrobocia wśród młodych ludzi (w wieku 15–29 lat) na Litwie w latach 2004–2024. Badanie koncentruje się na ocenie, jak wykształcenie wpływa na zatrudnienie i bezrobocie w tej grupie wiekowej.

Metoda badań | W badaniu zastosowano metody statystyczne, takie jak miary tendencji centralnej (min, max, średnia), współczynnik zmienności, współczynnik asymetrii oraz współczynnik korelacji Pearsona. W badaniu zostały wykorzystane dane dotyczące rynku pracy na Litwie z lat 2004–2024.

Wnioski | Wyniki badania ujawniły wyższe bezrobocie wśród młodych osób w porównaniu do ogółu populacji, mimo iż wykształcenie stanowi ochronę przed bezrobociem. Wysokie bezrobocie wśród osób z wyższym wykształceniem wskazało na niedopasowanie kwalifikacji do wymagań rynku pracy. Dodatkowo, spadek liczby osób młodych oraz wzrost zatrudnienia miały wpływ na migrację młodych ludzi.

[1] Artykuł finansowany ze środków własnych przeznaczonych na badania naukowe przez Filię UwB w Wilnie.

Oryginalność / wartość / implikacje / rekomendacje | Wyniki badania wskazują na potrzebę zmian w systemie edukacji oraz wdrażania skutecznej polityki społecznej wspierającej młodych ludzi na rynku pracy. Ponadto, wzrost zatrudnienia może wpłynąć znacząco na sytuację demograficzną państwa poprzez ograniczenie emigracji młodych ludzi, a także na przyciąganie imigrantów.

Słowa kluczowe: rynek pracy, młode osoby, bezrobocie, zatrudnienie, edukacja

YOUNG PEOPLE IN THE LABOUR MARKET IN LITHUANIA: ANALYSIS OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN EDUCATION AND UNEMPLOYMENT IN 2004–2024

Summary

Purpose | The purpose of the research is the assessment of the relationship between the level of education and the level of unemployment among the young people (aged 15–29) in Lithuania between 2004 and 2024. The study focused on the assessment on how education influences employment and unemployment in this age group.

Research method | In the research, the statistical methods were used such as measures of central tendency (min, max, average), the coefficient of variation, the asymmetry coefficient and the Pearson correlation coefficient. Data used in the study relates to the labour market in Lithuania from 2004 to 2024.

Results | The results of the research revealed higher unemployment among the young people compared to the general population, despite the fact that the young people are better educated. High unemployment among people with higher education indicated the mismatch between qualifications and the labour market requirements. Additionally, the decrease in the number of young people and the employment increase had an impact on the young people's migration.

Originality/value/implications/recommendations | The results of the research indicated the need for changes in the educational system and the effective public policy implementation to support the young people in the labour market. What is more, the employment increase could significantly influence the demographic situation of the state, by the young people emigration decreasing and immigrants' attraction.

Keywords: labour market, young people, unemployment, employment, education

JEL classification: J11, J21, J24, J61, I25

1. Wstęp

Unia Europejska (UE) podkreśla szczególną rolę, jaką młodzież odgrywa we współczesnym społeczeństwie. Sytuacja młodych ludzi na rynku pracy jest niezwykle istotna, ponieważ wykluczenie społeczno-ekonomiczne często prowadzi do marginalizacji również w sferze obywatelskiej i demokratycznej. Jednocześnie młodzi obywatele mają potencjał, by aktywnie uczestniczyć w pozytywnych przemianach społecznych. Warto zauważyć, że obecne pokolenie młodzieży w UE jest najlepiej wykształcone w historii [www 1].

Mimo tego bezrobocie wśród młodych osób od wielu lat pozostaje jednym z kluczowych wyzwań społeczno-gospodarczych dla krajów członkowskich Unii. W maju 2025 roku stopa bezrobocia wśród osób poniżej 25. roku życia wyniosła aż 14,8% [www 2]. Szczególną uwagę badaczy i decydentów przyciąga grupa młodych ludzi określanych jako NEET – czyli osoby, które nie pracują, nie uczą się i nie uczestniczą w żadnej formie szkolenia zawodowego [www 3]. W przypadku Litwy udział osób w wieku 15–29 lat należących do tej kategorii wyniósł w maju 2025 roku 14,7%, co uplasowało kraj na trzecim miejscu od końca wśród państw UE – po Rumunii i Włoszech. Dla porównania, średnia unijna wyniosła w tym czasie 11% [www 4].

Analiza sytuacji młodzieży na litewskim rynku pracy jest istotna także w szerszym kontekście unijnym. Badania wskazują, że kraje Europy Południowej – takie jak Hiszpania, Włochy czy Grecja – od wielu lat zmagają się z jednymi z najwyższych wskaźników bezrobocia młodzieży w UE, przekraczającym często 20% [www 5]. Z kolei w takich krajach jak Dania i Holandia dzięki rozbudowanym programom aktywizacji zawodowej oraz systemowi kształcenia dualnego bezrobocie młodych utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie [www 6].

Z tego powodu konieczne jest prowadzenie pogłębionych analiz dotyczących zatrudnienia i bezrobocia młodych osób na Litwie. Pozwalają one lepiej zrozumieć zachodzące procesy społeczno-demograficzne oraz gospodarcze na krajowym rynku pracy.

Celem niniejszej publikacji jest zbadanie zależności między poziomem wykształcenia a stopą bezrobocia wśród młodzieży w wieku 15–29 lat na Litwie w latach 2004–2024. Badanie opiera się na następujących pytaniach badawczych:

1: Jakie zmiany demograficzne zaszły wśród młodych osób na Litwie w analizowanym okresie?
2: Czy wykształcenie wpływa na poziom zatrudnienia i bezrobocia młodych osób?
3: W jaki sposób poziom wykształcenia determinuje sytuację młodzieży na rynku pracy?
4: Jak zmiany na rynku pracy wpływają na migracje osób młodych?

Zakres czasowy badania – lata 2004–2024 – został przyjęty nieprzypadkowo. Od 2004 roku Litwa jest członkiem Unii Europejskiej, co umożliwia analizę danych w szerszym kontekście integracji europejskiej i jej wpływu na rynek pracy.

Eurostat definiuje młodzież jako osoby w wieku 15–24 lub 15–29 lat [www 7]. W niniejszym opracowaniu przyjęto szersze ujęcie – zgodnie z klasyfikacją stosowaną przez Oficjalny Portal Statystyki Litwy – i analizie poddano osoby w wieku 15–29 lat.

Zgodnie z definicją Eurostatu osobą bezrobotną jest osoba w wieku 15–74 lat, która nie pracuje, jest gotowa do podjęcia pracy oraz aktywnie jej poszukuje. Stopa bezrobocia rejestrowanego oznacza udział liczby osób bezrobotnych w zasobach siły roboczej [www 8]. Z kolei wskaźnik zatrudnienia określa odsetek osób w wieku 15–64 lat aktywnie uczestniczących w gospodarce [www 9]. W niniejszym badaniu przyjęto definicje stosowane na Litwie: wskaźnik zatrudnienia odnosi się do udziału pracujących w populacji ogółem, a stopa bezrobocia – do udziału zarejestrowanych bezrobotnych w zasobie siły roboczej od 15. roku życia.

Zagadnienia dotyczące rynku pracy na Litwie były już przedmiotem wcześniejszych analiz naukowych [Roszkowska, Lašakevič, 2017, s. 42–61; Lašakevič, 2024, s. 71–82]. W literaturze podejmowano również temat wpływu wykształcenia na ryzyko bezrobocia, zwłaszcza w kontekście okresów kryzysowych [Dargenytė-Kacilevičienė, Butkus, Matuzevičiūtė, 2024, s. 194–207]. Aktualne pozostają również badania dotyczące trendów rozwoju rynku pracy wśród

młodzieży [Okunevičiūtė Neverauskienė, Pocius, 2024a, s. 86–100] oraz analizujące różnice w poziomie wykształcenia młodych ludzi z terenów miejskich i wiejskich na Litwie [Okunevičiūtė-Neverauskienė, Pocius, 2024b, s. 6–21].

2. Metodologia badania

Analiza została przeprowadzona na podstawie danych pochodzących z Oficjalnego Portalu Statystyki[2] (OPS) oraz Eurostatu. Dane te objęły okres lat 2004–2024 i dotyczyły wybranych aspektów sytuacji młodych osób na rynku pracy na Litwie. Badanie uwzględniało podział terytorialny Litwy na okręgi[3], co pozwoliło na ocenę przestrzennego zróżnicowania sytuacji młodzieży na rynku pracy oraz identyfikację regionów charakteryzujących się najwyższym i najniższym poziomem bezrobocia oraz zatrudnienia w ujęciu regionalnym. Zakres badania objął populację młodzieży w wieku 15–29 lat, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu wykształcenia:

- wykształcenie podstawowe i niższe,
- wykształcenie średnie,
- wykształcenie wyższe.

Uwzględniono również dane dotyczące ogółu ludności, stopy bezrobocia oraz wskaźników zatrudnienia w analizowanych grupach.

W badaniu zastosowano podstawowe metody statystyczne, pozwalające na ilościową ocenę zjawisk społeczno-ekonomicznych [Młodak, 2006, s. 23–24]:

- miary tendencji centralnej, tj. wartość minimalną, maksymalną oraz średnią arytmetyczną, umożliwiające ocenę poziomu i zakresu zmienności analizowanych wskaźników w czasie,

[2] Państwowa Agencja Danych Litwy (lit. *Valstybės duomenų agentūra*) do początku 2023 r. funkcjonowała jako Departament Statystyki Litwy (lit. *Lietuvos statistikos departamentas*) publikuje dane statystyczne na Oficjalnym Portalu Statystyki (lit. *Oficialiosios statistikos portalas*) [www 12].

[3] Podział administracyjny Litwy obejmuje 10 okręgów (lit. *apskritys*), które stanowią najwyższy szczebel podziału terytorialnego kraju.

- współczynnik zmienności – w celu określenia stopnia zróżnicowania badanych zmiennych oraz współczynnik asymetrii, służący do identyfikacji kierunku i charakteru rozkładu danych,
- współczynnik korelacji Pearsona – w celu analizy zależności między poziomem wykształcenia a stopą bezrobocia oraz poziomem zatrudnienia wśród młodych osób. Pozwoliło to na określenie siły i kierunku tych powiązań.

Niepełna dostępność danych dla niektórych lat ograniczała możliwość całościowej analizy. Dodatkowo, nie uwzględniono wszystkich potencjalnych czynników wpływających na sytuację młodzieży na rynku pracy, takich jak polityka społeczna czy transformacje strukturalne w gospodarce.

3. Analiza sytuacji młodych na litewskim rynku pracy

Na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby ludności ogółem i liczby osób młodych (w wieku 15–29 lat)[4] w latach 2004–2024 zaobserwowano systematyczny spadek udziału młodzieży w ogólnej liczbie mieszkańców Litwy (rysunek 1).

RYSUNEK 1

Liczba ludności i osób młodych (w wieku 15–29 lat) na Litwie w latach 2004–2024

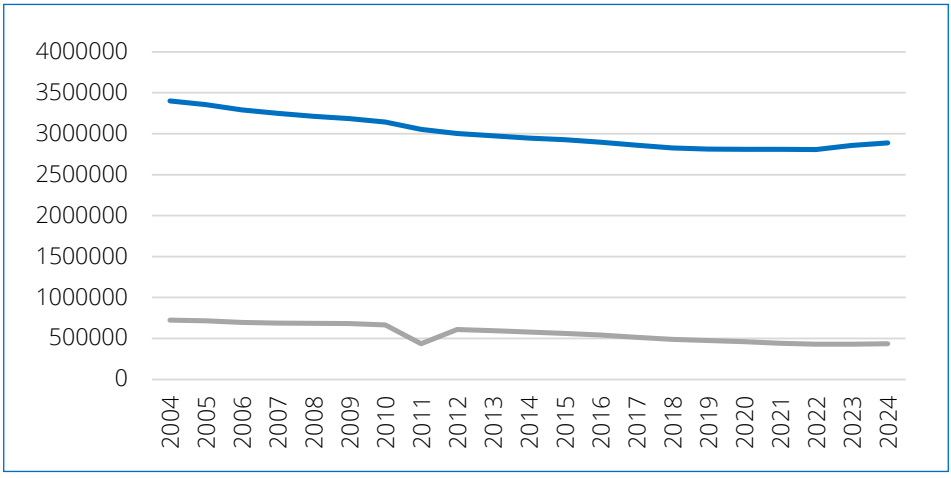

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

[4] Na potrzeby niniejszej analizy za osoby młode przyjęto osoby w wieku 15–29 lat, zgodnie z klasyfikacją stosowaną na Oficjalnym Portalu Statystyki Litwy (lit. *Oficialiosios statistikos portalas*).

W 2004 roku osoby młode stanowiły 21,32% populacji Litwy, natomiast w 2024 roku odsetek ten spadł do poziomu 15,05%. Równocześnie spadła także liczba ludności ogółem – z ok. 3,4 mln w 2004 r. do ok. 2,89 mln w 2024 roku. Jednak spadek liczby osób młodych był bardziej dynamiczny – w 2024 r. w porównaniu do 2004 r. o ponad 40%. Dane wskazują również na pewne różnice regionalne – najwyższy udział młodych utrzymywał się w okręgach telszańskim, tauroskim i kłajpedzkim, natomiast najniższy – w olickim, poniewieskim i uciańskim. Współczynnik zmienności pozostawał stosunkowo niski, lecz z tendencją rosnącą w latach 2014–2020, co oznaczało pogłębiające się zróżnicowanie regionalne. Współczynnik asymetrii dla większości lat był bliski zeru, co świadczy o względnie symetrycznym rozkładzie udziału osób młodych w regionach. W niektórych okresach, np. w latach 2015–2017, pojawiały się oznaki asymetrii prawostronnej, wskazujące na większą liczbę regionów z relatywnie niższym udziałem młodzieży.

Dane wykazują, że Litwa boryka się z procesem starzenia się społeczeństwa oraz spadkiem liczby młodych osób, co może mieć istotne konsekwencje społeczno-ekonomiczne [Užimtumo tarnyba, 2025].

Kolejnym wskaźnikiem, przedstawiającym sytuację osób młodych na Litwie, jest liczba młodych na 1000 mieszkańców. W latach 2004–2024 odnotowano systematyczny spadek liczby młodych osób (15–29 lat) na 1000 mieszkańców. W 2004 roku na 1000 osób przypadało średnio 208 młodych, natomiast w 2024 roku wskaźnik ten wynosił jedynie 151, co oznacza spadek o ponad 27%. Szczególnie gwałtowny spadek widoczny jest w roku 2011, kiedy wskaźnik obniżył się do 142, co może być związane z czynnikami migracyjnymi. Warto zwrócić uwagę na pogłębiające się zróżnicowanie regionalne, o czym świadczą rosnące wartości odchylenia standardowego (z 10,40 w 2004 r. do 14,50 w 2020 r.) oraz współczynnika zmienności (z 4,98% w 2004 r. do 8,45% w 2020 r.). Trend ten uległ spowolnieniu w latach 2021–2024, co może wskazywać na częściowe wyrównywanie się sytuacji między okręgami. Współczynnik asymetrii dla większości lat pozostał zbliżony do zera, co sugeruje względnie symetryczny rozkład liczby młodych osób w ujęciu regionalnym. W niektórych latach widoczna była niewielka asymetria prawostronna (przykładowo w latach 2015–2017), a to oznacza, że więcej okręgów miało wartości niższe niż średnia krajowa.

TABELA 1
Liczba osób młodych (w wieku 15–29 lat) na 1000 mieszkańców Litwy w latach 2004 i 2024

	2004	2024
Litwa ogółem	213	151
O. wileński	**225**	148
O. olicki	197	148
O. kowieński	217	155
O. kłajpedzki	219	147
O. mariampolski	206	**162**
O. poniewieski	**194**	149
O. szawelski	210	148
O. tauroski	207	160
O. telszański	215	160
O. uciański	197	**140**
min	194	140
max	225	162
średnia	208,74	151,67
odch. stand	10,40	7,24
wsp. zmienności	4,98	4,77
wsp. asymetrii	-0,03	0,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

W tabeli 1 zostały przedstawione dane dotyczące początku okresu badawczego (2004) oraz końcowego (2024) – uwzględniono każdy z dziesięciu okręgów administracyjnych Litwy. Dane te potwierdzają spadek liczby osób młodych przypadających na 1000 mieszkańców w skali ogólnokrajowej oraz w większości okręgów. W 2004 roku najwięcej osób młodych na 1000 mieszkańców odnotowano w okręgu wileńskim – 225 osób, co oznacza, że ten okręg cechował się największą koncentracją młodzieży w kraju. Z kolei najniższa wartość wskaźnika wystąpiła w okręgu poniewieskim, gdzie na 1000 mieszkańców przypadały jedynie 194 osoby młode. Dwadzieścia lat później, w 2024 roku,

sytuacja uległa zmianie. Najwięcej osób młodych (względnie do ogółu ludności) znajdowało się w okręgu mariampolskim – 162 osoby na 1000 mieszkańców. Natomiast najmniejszy udział młodych osób zanotowano w okręgu uciańskim, gdzie wartość wskaźnika wyniosła zaledwie 140 osób na 1000 mieszkańców.

W 2004 roku średnia liczba młodych wynosiła 208 os./1000, podczas gdy w 2024 roku spadła do 151 os./1000, co oznacza spadek o ponad 27%. Spadek odchylenia standardowego (z 10,40 do 7,24) oraz współczynnika zmienności (z 4,98% do 4,77%) świadczy o zmniejszającym się zróżnicowaniu regionalnym w liczbie młodych osób na 1000 mieszkańców. Wzrost współczynnika asymetrii z wartości ujemnej (-0,03) do dodatniej (0,12) oznacza, że w 2024 roku pojawiło się więcej okręgów z wartością poniżej średniej krajowej, co wskazuje na pewną koncentrację młodej populacji w mniejszej liczbie okręgów.

W celu uzupełnienia analizy sytuacji demograficznej ludzi młodych na Litwie, oprócz udziału młodych w ogólnej liczbie ludności oraz liczbie młodych na 1000 mieszkańców, zastosowano także demograficzny wskaźnik starości, określający liczbę osób w wieku powyżej 60 lat przypadających na 100 dzieci do 15. roku życia (rysunek 2). W latach 2004–2024 liczba osób w wieku powyżej 60 lat przypadająca na 100 dzieci w wieku do 15 lat wzrosła gwałtownie, co odzwierciedla postępujący proces starzenia się ludności Litwy. Średnia wartość wskaźnika wzrosła z 87 w 2004 r. do 164 w 2024 r., co oznacza, że liczba seniorów przypadających na 100 dzieci niemal się podwoiła.

Najwyższy wskaźnik w 2024 roku odnotowano w okręgu uciańskim – 228. Okręg ten miał również najwyższy wskaźnik już w 2004 roku (114), a to świadczy o trwałej i pogarszającej się sytuacji demograficzej. Najniższy wskaźnik w 2024 roku wystąpił w okręgu kłajpedzkim – 127, co czyni go okręgiem o najkorzystniejszej sytuacji demograficznej, choć i tu wskaźnik znacznie wzrósł w porównaniu do 2004 roku (81). Dla Litwy ogólny wskaźnik przekroczył 100 już w 2007 roku, a to oznacza, że od tamtej pory w kraju jest więcej osób starszych niż dzieci. Analiza miar zmienności wskazuje na narastające zróżnicowanie regionalne starzenia się społeczeństwa Litwy. Odchylenie standardowe wzrosło z 11,38 w 2004 r. do 35,75 w 2024 r., co świadczy o rosnącym rozproszeniu wartości między okręgami.

RYSUNEK 2

Demograficzny wskaźnik starości – liczba osób (powyżej 60 lat) przypadająca na 100 dzieci (do 15 lat) w latach 2004–2024

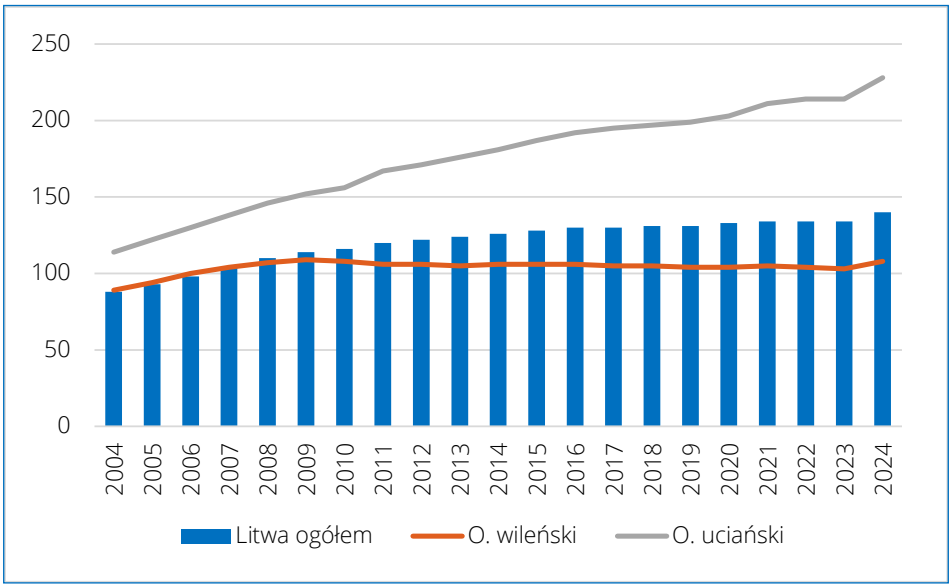

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

Współczynnik zmienności zwiększył się z 12,96% do 21,81%, co potwierdza pogłębianie się różnic demograficznych. Kolejno współczynnik asymetrii systematycznie malał (z 1,21 do 0,29), co sugeruje, że rozkład wartości między okręgami staje się bardziej symetryczny.

Kontynuując analizę przemian demograficznych, kolejnym etapem badania była ocena sytuacji młodych osób na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem ich aktywności zawodowej, zatrudnienia oraz bezrobocia. W tym celu został przeanalizowany wskaźnik zatrudnienia (rysunek 3). Zgodnie z definicją Oficjalnego Portalu Statystyki wskaźnik zatrudnienia oznacza procentowy udział wybranej grupy wiekowej osób pracujących w ogólnej liczbie ludności dotyczącej wybranej grupy wiekowej, którą są mieszkańcy okręgów w wieku 15–64 lat [www 11]. Dane z rysunku 3 pozwalają zaobserwować, że wskaźnik zatrudnienia ludności ogółem i wśród młodych na Litwie w latach 2004–2024 ulegał dynamicznym zmianom, powiązanym głównie z cyklami gospodarczymi.

Odnośnie do ogólnego wskaźnika zatrudnienia w latach 2004–2008 notowano stały wzrost zatrudnienia – z poziomu 61,6% do 64,4%. W 2009 roku rozpoczął się wyraźny spadek, który osiągnął najniższy punkt w 2010 roku – 57,6%, co było efektem globalnego kryzysu finansowego. Od roku 2011 zatrudnienie ponownie zaczęło rosnąć. W 2024 roku wskaźnik zatrudnienia dla całego kraju wyniósł 73,6%, co jest jednym z najwyższych poziomów w analizowanym okresie.

Choć zmiany ogólnokrajowe były względnie stabilne, to dane ujawniają istotne zróżnicowanie regionalne. Najwyższe wartości wskaźnika zatrudnienia regularnie odnotowywano w okręgu wileńskim i kłajpedzkim, które w 2022 r. osiągnęły nawet 79,5%. Najniższe wartości w większości lat występowały w okręgu uciańskim, olickim i mariampolskim, co może wynikać z niższego poziomu urbanizacji lub większego bezrobocia strukturalnego. Wartości odchylenia standardowego i współczynnika zmienności wskazują, że zróżnicowanie regionalne utrzymywało się na umiarkowanym poziomie, lecz w ostatnich latach lekko wzrosło (współczynnik zmienności: 4,11% w 2004 do 6,70% w 2024), co może sygnalizować rosnące nierówności przestrzenne.

RYSUNEK 3

Wskaźnik zatrudnienia ogółem i wśród młodych (w wieku 15–29 lat) w latach 2004–2024

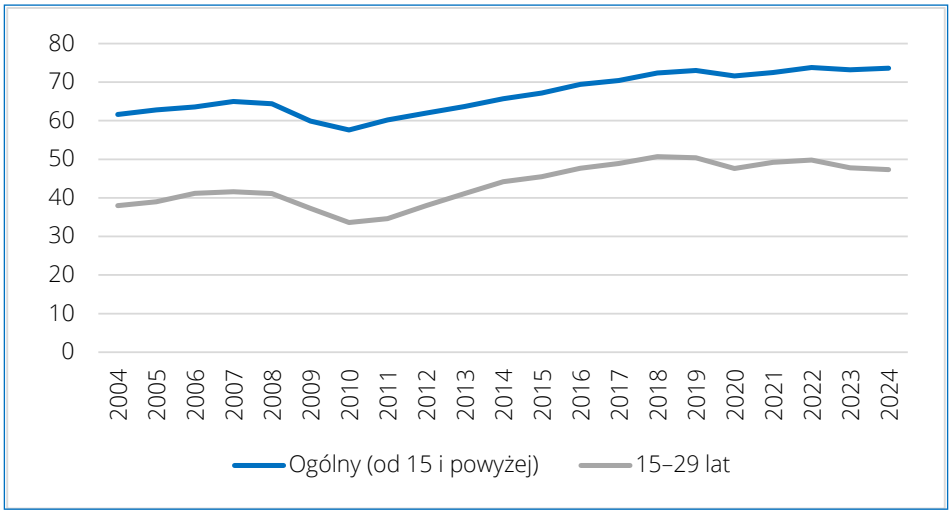

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

Porównując ogólny wskaźnik zatrudnienia z sytuacją osób młodych, można zauważyć, że zatrudnienie młodzieży (osób w wieku 15–29 lat) pozostawało przez cały analizowany okres wyraźnie niższe niż w populacji ogólnej. Największe różnice między tymi grupami odnotowano w latach kryzysowych (2009–2011), kiedy to młodzi ludzie byli szczególnie narażeni na trudności z wejściem na rynek pracy i utratę zatrudnienia. Chociaż po 2012 roku ich sytuacja poprawiła się, a wskaźnik zatrudnienia w tej grupie stopniowo wzrastał, to nie osiągnął on poziomu zatrudnienia ogółu populacji. W ostatnich latach, szczególnie od 2020 roku, zauważa się ponowny lekki spadek zatrudnienia młodych.

Kolejnym analizowanym wskaźnikiem jest stopa bezrobocia rejestrowanego wśród osób od 15 lat i powyżej. Według Oficjalnego Portalu Statystyki dany wskaźnik liczony jest jako udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w zasobach siły roboczej. W latach 2004–2024 sytuacja na litewskim rynku pracy ulegała znaczącym zmianom, czego wyrazem była dynamicznie zmieniająca się stopa bezrobocia rejestrowanego. W analizowanym okresie wskaźnik bezrobocia dla całej populacji (osoby w wieku 15 lat i więcej) wykazywał zarówno tendencje spadkowe, jak i gwałtowne wzrosty, co pozostawało w ścisłym związku z ogólną sytuacją gospodarczą, w tym wpływem kryzysów ekonomicznych. W latach 2004–2007 bezrobocie stopniowo malało – z poziomu 10,9% do 4,2%, natomiast w roku 2009, na skutek globalnego kryzysu finansowego, wzrosło ono do 13,8%, zaś w 2010 roku osiągnęło wartość 18,2%, będącą najwyższą w analizowanym okresie.

W kolejnych latach wskaźnik ten systematycznie się obniżał i w 2019 roku wyniósł 6,1%. Jednak w czasie pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń gospodarczych odnotowano ponowny wzrost bezrobocia – do 8,5% w 2020 roku. W 2024 roku wskaźnik bezrobocia dla całej populacji ukształtował się na poziomie 7,1%. Dane zebrane w regionach ujawniają istotne różnice terytorialne. Najniższe wartości stopy bezrobocia występowały najczęściej w okręgach wileńskim, kłajpedzkim i kowieńskim, natomiast najwyższe – w okręgach olickim, poniewieskim i uciańskim, gdzie notowano wartości sięgające nawet 24% (np. okręg uciański w 2011 roku). W 2024 roku nadal utrzymywało się wyraźne zróżnicowanie – od 5,5% w okręgu telszańskim do 13,2% w okręgu uciańskim. Współczynnik zmienności w 2024 roku wyniósł

29,83%, co potwierdza dużą nierówność regionalną w zakresie natężenia bezrobocia.

RYSUNEK 4

Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem i wśród osób młodych (w wieku 15–29 lat) w latach 2004–2024

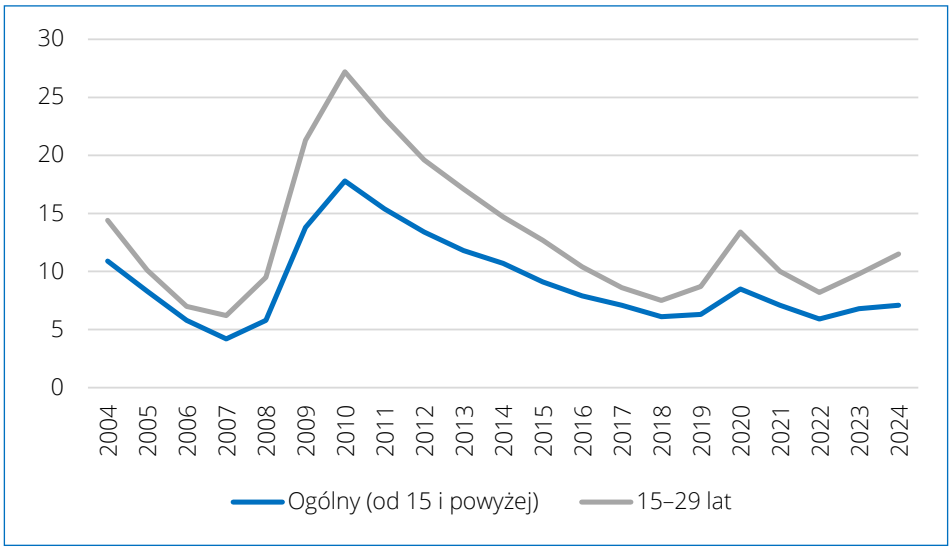

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

Rysunek 4, przedstawiający porównanie ogólnej stopy bezrobocia ze stopą bezrobocia wśród młodzieży w wieku 15–29 lat, ukazuje, że są one zdecydowanie bardziej narażone na problemy z zatrudnieniem. Przez cały analizowany okres bezrobocie w tej grupie było wyższe niż średnia dla całej populacji. Największe różnice odnotowano w latach kryzysu gospodarczego – w 2010 roku bezrobocie wśród młodych osiągnęło wartość aż 27,2%. W kolejnych latach wskaźnik ten ulegał stopniowemu obniżeniu, lecz nie zrównał się ze wskaźnikiem ogólnym – w 2024 roku bezrobocie wśród młodych wynosiło 11,5%, czyli o 4,4 punktu procentowego więcej niż w całej populacji.

Aby częściowo wyjaśnić obserwowane zmiany w poziomie zatrudnienia i bezrobocia wśród młodych osób, zostały przeanalizowane procesy migracyjne młodzieży.

RYSUNEK 5

Udział migrujących osób młodych (w wieku 15–29 lat) w ogóle migrujących w latach 2004–2024

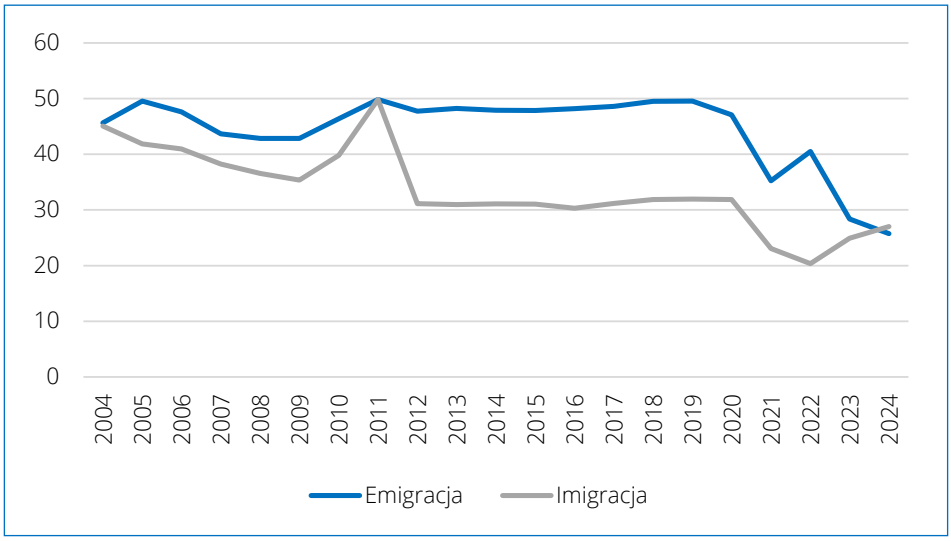

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

Wykres ilustrujący udział osób młodych w ogólnej liczbie emigrantów i imigrantów wskazuje na istotne zmiany w dynamice migracyjnej tej grupy w analizowanym okresie. W latach 2004–2010 osoby młode stanowiły ponad 40% wszystkich emigrantów, co podkreśla ich wyjątkową podatność na czynniki migracyjne, takie jak bezrobocie, brak perspektyw zawodowych oraz atrakcyjność zagranicznych rynków pracy.

Udział ten utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie aż do roku 2010, kiedy to odnotowano szczytowy poziom emigracji młodych. Od 2011 roku nastąpił gwałtowny spadek udziału młodzieży w ogólnej liczbie osób opuszczających kraj, co może świadczyć o względnej poprawie warunków życia i pracy w kraju. W kolejnych latach udział ten ustabilizował się. Kolejno w okresie pandemii i po 2020 roku dalej spadał i osiągnął minimum poniżej 26%.

W przypadku imigracji osoby młode przez cały okres analizy stanowiły relatywnie mniejszy odsetek napływającej ludności – początkowo około 45–50%, zaś od 2012 roku mniej niż 31%. Taki trend sugeruje, że imigracja młodzieży

nie kompensowała strat wynikających z intensywnej emigracji w poprzednich latach. Dopiero od 2022 roku obserwuje się ponowny umiarkowany wzrost udziału młodych imigrantów, co może świadczyć o powrocie części emigrantów lub wzroście atrakcyjności Litwy jako kraju docelowego dla młodszych migrantów.

W dalszej części opracowania został przeanalizowany poziom wykształcenia osób młodych z uwzględnieniem klasyfikacji ISCED, co pozwoliło lepiej zrozumieć ich sytuację na rynku pracy oraz potencjał kapitału ludzkiego w tej grupie wiekowej. Budowa danego wskaźnika opiera się na metodologii Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Kształcenia (ISCED). Do osób z podstawowym lub niepełnym podstawowym wykształceniem (ISCED 0,1,2) zaliczane są osoby posiadające wykształcenie przedszkolne, początkowe i podstawowe. Poziomy ISCED 3–4 odnoszą się do wyższego etapu edukacji średniej oraz kształcenia zawodowego. Poziomy ISCED 5–6 odpowiadają szkolnictwu wyższemu.

TABELA 2

Udział osób młodych (w wieku 15–29 lat) według poziomu wykształcenia ISCED w latach 2004–2024

Poziom wykształcenia wśród młodych osób (15–29 lat) (%)																					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Niskie	40	40	41	39	39	38	38	37	36	34	33	33	32	31	31	30	31	30	32	33	35
Średnie	42	44	43	43	43	43	43	43	44	45	43	44	46	45	46	45	45	45	43	43	43
Wyższe	18	16	16	18	19	19	20	19	20	21	23	24	22	24	24	25	24	24	25	24	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS: [www 10].

Dane przedstawione w tabeli ukazują zmiany w poziomie wykształcenia młodzieży w wieku 15–29 lat na Litwie w latach 2004–2024. W analizowanym okresie odnotowano wyraźny spadek udziału młodych osób z niskim poziomem wykształcenia (ISCED 0–2) – z 40% w 2004 roku do 30–35% w ostatnich latach. Największy spadek miał miejsce w latach 2004–2013, kiedy udział ten zmniejszył się o 6 punktów procentowych.

Jednocześnie dominującą grupą pozostają osoby z wykształceniem średnim (ISCED 3–4), których udział w populacji młodzieży utrzymuje się na stabilnym poziomie około 42%–46% przez większość badanych lat. W szczególności od 2012 roku udział ten utrzymuje się powyżej 43%, co wskazuje na wysoką popularność edukacji średniej, w tym zawodowej. Udział młodzieży z wyższym wykształceniem (ISCED 5–6) stopniowo wzrastał – z poziomu 18% w 2004 roku do 25% w latach 2019 i 2022, jednak w ostatnich dwóch latach widoczny jest lekki spadek do poziomu 22% w 2024 roku. Trend ten może świadczyć o zmianach preferencji edukacyjnych lub dostępu do szkolnictwa wyższego.

W dalszej części opracowania zastosowano współczynnik korelacji Pearsona w celu oceny siły i kierunku zależności pomiędzy wybranymi zmiennymi, takimi jak poziom wykształcenia a wskaźniki rynku pracy wśród młodych.

Zastosowana analiza korelacji Pearsona, obejmująca lata 2004–2024, wykazała bardzo silną, ujemną zależność pomiędzy wskaźnikiem zatrudnienia a stopą bezrobocia wśród młodych osób ($r = -0,73$). Wynik ten potwierdza istnienie typowej odwrotnej relacji między tymi zmiennymi, co oznacza, że wzrost poziomu zatrudnienia istotnie przyczynia się do ograniczenia bezrobocia w grupie osób w wieku 15–29 lat.

Z przeprowadzonej analizy korelacji Pearsona w odniesieniu do lat 2004–2024 wynika, że między wskaźnikiem zatrudnienia a poziomem emigracji młodych osób (w wieku 15–29 lat) występuje umiarkowana, ujemna zależność ($r = -0,50$). Wskazuje to, że wzrost zatrudnienia może ograniczać skłonność młodych mieszkańców Litwy do opuszczania kraju. Jednocześnie stwierdzono silną, dodatnią korelację między zatrudnieniem a poziomem imigracji ($r = 0,78$), co sugeruje, że wyższy poziom zatrudnienia w kraju działa przyciągająco na imigrantów,

prawdopodobnie młodych pracowników poszukujących zatrudnienia. Wyniki te podkreślają istotną rolę sytuacji na rynku pracy w kształtowaniu procesów migracyjnych wśród młodzieży.

Analiza zależności między poziomem wykształcenia a wskaźnikiem zatrudnienia młodzieży w wieku 15–29 lat w latach 2004–2024 wykazała silne, ujemne korelacje w przypadku osób z wykształceniem niższym (r = -0,83) oraz średnim (r = -0,80). Oznacza to, że wzrost udziału tych grup w populacji młodzieży wiązał się ze spadkiem ich wskaźnika zatrudnienia, co może świadczyć o trudniejszej sytuacji na rynku pracy. W przypadku osób z wykształceniem wyższym również odnotowano ujemną korelację (r = -0,58), jednak była ona wyraźnie słabsza, co sugeruje nieco lepsze perspektywy zatrudnienia w tej grupie. Niemniej sam dyplom wyższej uczelni nie gwarantuje zatrudnienia. Pomimo że wszystkie współczynniki korelacji są ujemne, widoczna jest ogólna tendencja: im wyższy poziom wykształcenia, tym słabszy negatywny wpływ na wskaźnik zatrudnienia. Może to wskazywać na niedopasowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy oraz na istniejące bariery wejścia na rynek pracy dla młodych osób, niezależnie od poziomu wykształcenia.

Kolejno, analiza współzależności między poziomem wykształcenia młodzieży w wieku 15–29 lat a stopą bezrobocia w latach 2004–2024 wykazała dodatnie korelacje, niezależnie od poziomu wykształcenia. Dla osób z wykształceniem niższym korelacja wyniosła r = 0,27, dla osób ze średnim wykształceniem – r = 0,28, natomiast najwyższy współczynnik korelacji odnotowano w przypadku wykształcenia wyższego – r = 0,41.

Wyniki te wskazują, że poziom wykształcenia ma ograniczony wpływ na poziom bezrobocia wśród młodzieży, a jego wzrost nie gwarantuje spadku stopy bezrobocia. Co więcej, najwyższy poziom bezrobocia dotyczy osób z wyższym wykształceniem, co może sugerować niedopasowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy oraz nadwyżkę absolwentów uczelni w stosunku do dostępnych ofert zatrudnienia zgodnych z ich kwalifikacjami.

4. Podsumowanie

Analiza zależności między poziomem wykształcenia a sytuacją młodzieży na litewskim rynku pracy w latach 2004–2024 pozwoliła dostrzec ważne zmiany społeczne i gospodarcze. Na podstawie danych statystycznych i metod ilościowych oceniono, jak wykształcenie wpływa na zatrudnienie i bezrobocie wśród osób w wieku 15–29 lat, biorąc pod uwagę różnice między regionami i zjawiska migracyjne.

Wyniki badań potwierdziły systematyczny spadek liczby młodych osób w analizowanym okresie, zarówno w ujęciu bezwzględnym, jak i względnym, co odzwierciedla proces starzenia się społeczeństwa Litwy. Jednocześnie zauważalne były różnice przestrzenne – szczególnie niekorzystna sytuacja demograficzna wystąpiła w okręgach olickim i uciańskim.

Analiza danych rynku pracy wykazała, że młodzież była bardziej narażona na ryzyko bezrobocia niż populacja ogólna, zwłaszcza w okresach kryzysów ekonomicznych. Wpływ poziomu wykształcenia na sytuację zawodową młodych ludzi okazał się istotny, jednak niejednoznaczny. Z jednej strony, wykształcenie miało znaczenie ochronne wobec bezrobocia, z drugiej – wysokie bezrobocie wśród osób z wyższym wykształceniem wskazuje na możliwe niedopasowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. Zastosowanie współczynników korelacji ujawniło silne, ujemne związki pomiędzy udziałem osób z niższym i średnim wykształceniem a poziomem zatrudnienia, co sugeruje ograniczoną efektywność tych grup na rynku pracy.

Dodatkowo, przeprowadzona analiza pozwoliła uchwycić związki między zatrudnieniem a migracją. Wzrost poziomu zatrudnienia wiązał się ze spadkiem emigracji młodzieży, ponadto poprawa sytuacji na rynku pracy mogła oddziaływać przyciągająco na młodych imigrantów.

Wnioski te wskazują na potrzebę wdrażania ukierunkowanych działań polityki publicznej w zakresie edukacji i zatrudnienia. Szczególne znaczenie przypisuje się lepszemu dostosowaniu systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz wsparciu osób młodych w procesie wejścia na rynek pracy.

Literatura

Dargenytė-Kacilevičienė L., Butkus M., Matuzevičiūtė K., 2024, *Understanding Employment Dynamics Across the Business Cycle: is Education Important in Reducing the Risk of Losing a Job During an Economic Downturn?*, "Intellectual Economics", vol. 18, no. 1, s. 193–213, DOI: 10.13165/IE-24-18-1-09.

Lašakevič R., 2024, *Wpływ członkostwa Litwy w UE na zróżnicowanie okręgów Litwy w kontekście rynku pracy w latach 2004–2023*, „Współczesna Gospodarka", nr 18(2 (42)), s. 71–82, DOI: 10.26881/wg.2024.2.06.

Młodak A., 2006, *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Wydawnictwo DIFIN, Warszawa.

Okunevičiūtė Neverauskienė L., Pocius A., 2024a, *Darbo rinkos raidos tendencijų vertinimas Lietuvoje: jaunimo padėties lyginamoji analizė*, "Regional Formation and Development Studies", vol. 42(1), s. 86–100, DOI: 10.15181/RFDS.V42I1.2604.

Okunevičiūtė Neverauskienė L., Pocius A., (2024b), *Lietuvos jaunimo išsilavinimo skirtumų įtaka nedarbui*, "Socialinis ugdymas / Social Education", vol. 61(1), s. 6–21, DOI: 10.15823/su.2024.61.1.

Roszkowska E., Lašakevič R., 2017, *Taksonomiczna analiza zróżnicowania rozwoju rynku pracy na Litwie w latach 2004–2014*, „Optimum. Economic Studies", nr 6(90), s. 42–61, DOI: 10.15290/ose.2017.06.90.05.

Užimtumo tarnyba, 2025, *Nauji jaunimo nedarbo atspalviai*, https://uzt.lt/naujienos/8/nauji-jaunimo-nedarbo-atspalviai-uzimtumo-tarnyba-fiksuoja-pasikeitusia-elgsena%3A392 [data dostępu: 29.10.2025].

www 1, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A42018Y1218%2801%29 [data dostępu: 11.07.2025].

www 2, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics [data dostępu: 11.07.2025].

www 3, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_and_training_(NEET) [data dostępu: 11.07.2025].

www 4, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Statistics_on_young_people_neither_in_employment_nor_in_education_or_training [data dostępu: 11.07.2025].

www 5, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_urgaed/default/table?lang=en [data dostępu: 7.09.2025].

www 6, https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/eu-employment-policies/youth-employment-support/youth-employment-initiative-yei_en [data dostępu: 7.09.2025].

www 7, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Youth_unemployment [data dostępu: 11.07.2025].

www 8, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Unemployment [data dostępu: 11.07.2025].

www 9, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Employment [data dostępu: 11.07.2025].

www 10, http://osp.stat.gov.lt/ [data dostępu: 15.07.2025].

www 11, http://osp.stat.gov.lt/statistikos-terminu-zodynas [data dostępu: 10.05.2025].

www 12, https://stat.gov.pl [data dostępu: 12.11.2025].